

Izhaja vsak pelek.

Uredništvo in
upravnništvo:

Kopitarjeva ulica št. 6.

NAŠA MOČ

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4'—
pololetna . . . „ 2'—
četrtletna . . . „ 1'—
Posamezna št. „ 0'10

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Štev. 44.

V Ljubljani, dne 3. oktobra 1913.

Leto VIII.

Njih up je šel po vodi!

Slovenski delavec je imel vedno in povsod dva nasprotnika, slovenske liberalce in socialne demokrate. Odkar smo slovenski delavci in delavke organizirani v taboru krščanskega socializma, smo imeli poleg kapitalistov tudi ž njimi opraviti. Socialni demokratje so nam nagajali in hoteli ubiti organizacijo, zdaj s silo, zdaj z groženjem in smešenjem. Veliko niso opravili in tudi najbrže ne bodo. Slovenski liberalci so se pa proti nam obnašali še slabše. Imajo namreč veliko manj srca kakor socialni demokratje. Socialni demokratje so v časih naših štrajkov vsaj molčali, slovenski liberalci so se pa v takih težkih časih iz nas še norca delali. Spominjamo se časov, ko niso imeli štrajkujoči delavci niti skorjice kruha, da bi si delavci glad utišali, in kaj so liberalni listi pisali? Da je prav tako! Čemu se pa obešamo za krščanske frake! Kaj hočemo; siti se smeje sitemu! Take nazore ima liberalna stranka o delavskem vprašanju. Če imaš torej take nasprotnike na vratu, ki ti hočejo vrat zaviti, ti ni vseeno, kakšne kosti in pesti imajo. Včasih smo jih čutili; hvala Bogu, da so danes tisti časi minuli.

Prorokovanje, pravijo, je nespametna reč in je tudi res. S tem pa še ni rečeno, da prorokujemo, če pravimo, da gresta danes liberalna in socialno-demokratska stranka po takih potih, ki peljejo v politični penziji.

Liberalci so že precej pri koncu. To, kar danes delajo, je samo še hiranje ob bergljah. V politiki ne pomenijo več ničesar. Spodeni so skoro iz vseh važnih političnih postojank in skušajo samo tuhtati udreti nazaj na prejšnja tla kakor Albanci na Srbsko. Pa ne gre. Tudi v gospodarstvu so jo pošteno polumili. Odkar so z Glavno posojilnico napravili na Kranjskem tako komedijo, da bo porzla kake štiri milijone, jim noben človek več vinarja ne zaupa. Na polju izobrazbe pa sestavljajo danes samo še slovar za psovke. Ta bo pa precej velik! Danes liberalci sploh ničesar več ne delajo. Ne organizirajo ne mladine, ne kmeta, ne obrtnika, ne trgovca, ne delajo ne v politiki, ne v narodnem gospodarstvu, ne na polju ljudske izobrazbe. Edino, kar delajo, je to, da berejo liberalne »cajtenge« kakor penzionisti in pa cigare kade. Še voda se usmrači, če ne teče, pa se ne bo človek pri takem delu. Zdaj, ko so uvideli, da res ni več zdravila in da je zanje pripravljena že politična jama, so pa najeli še par ljudi, ki pisarijo po

»Narodu« in mislijo, da bodo v to tinto pokopali še nekaj naših političnih prvakov, kakor dr. Kreka, dr. Šusteršiča in dr. Lampeta. V »Narodu« so nagrmadili ti ljudje toliko laži in obrekovanj, da je moral sam dr. Tavčar zaklicati v svet, naj liberalci nikar tega ne verjamejo, če si hočejo še zdravo pamet ohraniti. Ta tinta, v katero so hoteli pokopati naše ljudi, je pa imela ravno nasproten učinek. V tekočem zasedanju deželnega zbora je brizgnila, namreč v obraz liberalnim poslancem samim, da so mokri kakor kokoš, ki se izkoplje iz vode. Prišle so namreč na dan take laži, katere so raztrosili Theimerca, Pavšler in Milan pl. Šuklje po liberalnem papirju, da so liberalni poslanci vse te najete dopisnike zatajili in se slovesno zaklinjali, da nimajo ž njimi nič opraviti.

No, to lahko rečemo, liberalci ne bodo več dolgo časa šarili po naši zemlji!

Kaj pa socialni demokratje? Zdi se, da so tudi ti padli v liberalno omotico. Včasih so še kaj zaropotali, zadnje čase pa dremlejo. Za vse mogoče stvari se preklajajo, samo za delavsko vprašanje so postali čisto gluhi. V Trstu in na Goriškem se je njihovo število tako skrčilo, da že komaj dihaajo. Narodna delavska organizacija jim je kar sapo vzela in jim jemlje korak za korakom njihov teren. Nimajo ne shodov, ne predavanj, ne kurzov in tudi drugače ni veliko od njih slišati. Ni čuda, če je pri teh razmerah sam general njihovega štaba obupal in sedaj samo še premišljuje, kako bi se dal rešiti — slovenski teater. Socialni demokratje sami so se proti nam pritoževali, da sedaj v socialno-demokratski stranki ni važnejšega vprašanja kakor slovenski teater. Če bo šla ta stvar tako naprej, bo v kratkem cela stranka postala teater — brez občinstva.

Delavsko vprašanje je postalo socialno - demokratski stranki deveta briga. Za enkrat nimajo pametnejšega dela; zato si mažejo svoje prste z liberalnimi lažmi in pri tem prav krepko pomagajo. Mi dobro vemo, da stoje za umazano, lažljivo gonjo proti osebam Slovensk Ljudske Stranke tudi socialno-demokratski gospodje in da so ravno oni napravili ta bojni načrt, ki se je te dni tako klavrno ponesrečil. Zato tudi »Zarja« zadnje čase tako neusmiljeno bije plat zvona, da ne bi ostalo od liberalne barake samo — pogorišče in nekaj smradljivega dima. Socialno-demokratski rogovi tulijo v nemer in kličejo na pomoč kakor sirene na ladjah, da ne bi liberalna bar-

ka popolnoma pogreznila v vodah, v katerih sedaj plove. Končajmo! Danes lahko rečemo: Liberalna kampanja proti Slovenski Ljudski Stranki se je ponesrečila. Liberalni up je šel po vodi, socialni demokratje pa lahko plavajo za njim.

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

8 GODU NAŠEGA PRESVITLEGA VLADARJA.

Dne 4. oktobra praznujemo dan zahvale in dan novih prošenj. Zahvalili bomo Boga, ker nam je dal tako ljude-milega vladarja, ki nam vlada že mnogo leta, in prosili bomo Večnega, da ga ohrani še mnogo let čilega. V ta namen se bo darovala v soboto, dne 4. oktobra 1913, v tobačni tovarni na dvorišču najsvetejša daritev ob pol 8. uri zjutraj pod milim nebom. To naj bo dokaz, kako ljubi naše delavstvo svojega vladarja in je tudi dokaz vernosti.

Ze v starih časih so darovali ljudje v različne namene: Noe je daroval Bogu za rešitev pred potopom; veliki duhoven Melkizedek je opravil sveto daritev v zahvalo za zmago, in naš Odršenik se je daroval za nas na lesu svetega križa. Od njega nam je dana sveta maša, ki je v tolažbo žalostnim in Bogu v čast.

Tudi mi hočemo ta pomembni dan praznovati s sveto daritvijo, da bi vsi bili enega duha, ene vere, in udani Bogu in našemu milemu vladarju, kateremu je osobito delavstvo dolžno veliko zahvalo. Saj je ravno njegova zasluga, da so dobili delavci splošno in enako volilno pravico za državni zbor; tobačno delavstvo se pa ima našemu cesarju Francu Jožefu I. še posebej zahvaliti radi moderne starostne preskrbe tobačnega delavstva. V soboto, dne 4. oktobra, slavimo 65letni jubilej našega predobrega vladarja. Sveto mašo bo daroval p. Mariofil Holecšek; med sv. mašo bo pel pevski zbor Katoliškega društva za delavke. Dolžnost vsakega tobačnega delavca, vsake tobačne delavke je, da pride k sveti maši. Bog ohrani, Bog obvaruj, Nam cesarja, Avstrijo!

LJUBLJANSKO TOBAČNO DELAVSTVO!

Odbor Podpornega društva Vas najljubneje vabi na

SHOD,

ki bo v sredo, dne 8. oktobra 1913, takoj po dokončanem delu v salonu gostilne

na Tržaški cesti št. 19, prej pri Vajzarju. Na shodu poroča poslanec Gostinčar. Vsi, ki vam je blagor delavstva pri srcu, na shod!

× × ×

ROMANJE TOBAČNEGA DELAVSTVA NA BREZJE IN NA BLEJ.

Res, letos se je Podporno društvo zelo, zelo obneslo. Lep in vsem udeležencem ostane v spominu izlet v Strunjan s krasno vožnjo na morju. Kdor je bil tam, mu ni bilo žal. In kljub temu je društvo napravilo še en korak naprej in je priredilo v nedeljo, 21. septembra 1913, romanje na Brezje in na Bled. S posebnim vlakom se nas je odpeljalo do 700 romarjev in romaric ob petih zjutraj z državnega kolodvora na Otoče. Pohvaliti moramo ob tej priliki upravo c. kr. državne železnice, ki je dala romarjem in romaricam krasne vozove na razpolago. Na Brezjah je daroval sveto mašo p. Teodor Tavčar (Vič) in v svojem cerkvenem govoru obrazilal Konstantinov jubilej, zmago polumeseca nad poganstvom, zmago katoličanstva nad malikovanjem. Delavstvo ima dovolj povoda biti hvaležno sveti Cerkvi, ki je rešilo delavstvo suženjstva in mu dala pravico človeškega dostojanstva. Med sv. mašo je krasno prepeval pevski zbor Katoliškega društva za delavke. Po cerkvenem opravilu smo se pa podali na Bled. Sicer je deževalo, a to dobre volje našega vrlega delavstva ni motilo. Na Bled se je del romarjev in romaric vozil z vlakom, veliko romarjev in romaric je pa hitelo peš do Blejskega jezera; nekateri so bili kljub slabemu vremenu še tako pogumni, da so si zbrali z Brezij na Bled »bližnjico« čez divno romantičen Vintgar. Na blejskem otoku, o katerem poje pesnik, da je »kinč nebeški kranjske zemlje«, smo imeli ob pol štirih popoldne pete litanije; pele so vrle pevke zbora Katoliškega društva za delavke. Veseli smo se romarji in romarice vrnili zvečer domov iz najkrajnjega kotička prekrasne naše domovine.

× × ×

Napredek v tvornici. Tobakna uprava gradi v naši tvornici nova strnišča po angleškem sistemu, ki so tako lepo urejena, da lepših ni v Ljubljani. Pozimi se bodo kurila in je tudi voda za umivanje na razpolago. Dozdaj je v drugem poslopiju zgrajenih 46 novih strnišč; druga še grade. Vsekakor je to velik napredek v zdravstvenem oziru.

Nekaj, kar ni prav. Delavstvo je zelo vznemirila novica, češ, da zdaj po-

Molčeca priča.

Angleški: Margareta Strickland; slovenski: Dr. I. K.

(Konec.)

In to me grize, doktor, kakor jetika, da sem zdaj le senca tiste, kakršna sem bila. Izven hiše nisem bila zdaj že nekaj mesecev. Vsako jutro, ko odprem duri, beži pes ven, doli k belemu levu, v gostilno koncem ulice, kamor je Jozija navadno hodil. Prk mi je pravil, da pes prihaja tja vsak dan in leži pod klopjo, na kateri je njegov gospodar navadno sedel. Poznajo ga in so prijazni ž njim, ker jim je bil Jozija dober tovariš. Večkrat sem upala, da ga ne bo več nazaj, pa vedno se vrne ob isti uri.

Časih sem mislila, naj mu denem strupa v hrano in se ga tako osvobodim, toda nisem mogla. To bi bilo še slabše, nego sicer, ker bi me pes preganjal mrtev, namestu živ, jaz se pa nobene reči tako ne bojim kakor strahov in duhov. Zato sem vse pustila in prenašala muke. Čudno je, da nisem znorela.

Dokler niste vi prišli, nisem izpregovorila z nikomur nad pet tednov, razen kako besedo z ljudmi, ki pridejo kaj prodajat. Ko sem nekoč odprla duri, da bi izpustila psa, sem slišala žen-

sko, ki je poleg vrat pravilo pismonošu, kako Barsonova vdova žaluje za možem, ki je umrl.

Kmalu potem sem poslala po vas, doktor. Prišla sem tako daleč, da ne morem več prenašati.

Obstala je naenkrat in padla vznaka na stol, popolnoma izmučena vsled dolgega pripovedovanja. Ker je bila zelo slaba, sem ji napravil nekaj žganja in mleka. Hlastno je popila, potem me je pogledala s svojimi mrzlično svetlimi očmi.

»Nisem mislila povedati vam vse resnice, ko sem vas prvič klicala, doktor, pa saj sami veste, kako je to. Vselej, ko sem poizkušala govoriti o sebi, je bilo oko tega psa nad menoj in jezik mi je zamrznil v ustih. Jaz bi vam tudi danes ne bila mogla vsega povedati, ko bi ga ne bili izgnali ven.«

Zaprta je oči a trenotje, pa zamrmrala:

»Blaženo polajšanje je, da sem nekomu povedala vse to; čutim se zdaj lažjo, doktor, dasi morate zdaj pričati proti meni.«

»Tak nisem,« sem odgovoril odločno. »Zaupnost je sveta za zdravnika; poleg tega je skoraj gotovo, da bi bil vaš mož v vsakem slučaju ravno tako umrl.«

Pogledala me je zvedavo, za trenot-

je upapolno, potem je pa polagoma sklonila glavo.

»Pes ne bo tega nikoli verjel.«

»Oj, s psom bo tudi vse v redu,« pravim prijazno, »če mu pokažete, da se ga več ne bojite. Delajte, kakor vam naročam, jejte dobro, lotite se dela, pojdite na svež zrak in kmalu boste zopet trdni.«

Nato ni odgovorila, marveč je sedela nemirno, tu pa tam skrivaj pogledovaje čez rame proti vratom, kot bi nekdo pazno poslušal. Nazadnje se sklone naprej, v obrazu z izrazom napore.

»Neko ponudbo vam imam napraviti,« zašepeče vznemirjena. »Pojte bližje, da vas ne bo mogel slišati. Edina pot zame. Ali hočete vzeti psa in ga obdržati? Imam verižico, da ga lahko popeljete domov.«

Brez sape je prenehala in potlej je, misleč, da bi ne odklonil, nadaljevala:

»Nikar ne recite ne, gospod! Ne bo vam žal in...«

Tu je naglo segla v žep nekam v spodnjo obleko in privlekla veliko, izrabljeno možnjico.

»Jaz vsako reč takoj plačam, ker nočem imeti dolgog okrog; zato pa vzemite to-le, doktor,« in s tresočimi prstmi je zgrabila zamazan bankovec

za pet funtov (100 kron) in ga potisnila meni.

Za neka jtrenotkov sem bil preveč začuden, da bi bil kaj drugega storil, nego gledal. Potlej:

»Gospa,« sem pričel. Toda ni me niti slišala.

»Vaši obiski so izredno tolažilni zame, doktor. Čutim, da sem drugač-ni ženska, odkar sem odločila svoje težko dušno breme. Le spravite to v žep in dobra sreča bodi z vami.«

Sprejel sem bankovec hvaležno in obljubil, da drugi dan zopet pridem.

»In hočete li psa?« je naglo zašepetala, ko sem vstal, da bi odšel. »Kaj ne, da ga vzamete doktor?«

»Rad,« odgovorim, »toda žal mi je, da ga danes ne morem vzeti.«

Čeljust se ji je zganila, upapolni pogled se je izpremenil v razočaranje in žalost. Hitel sem, da jo potolažim.

»Predpoldne imam še posla na deželi, od koder ne pridem pred nočjo. Ne bi rad pustil psa samega brž ko pride v svoj novi dom; zato ga obdržite, gospa Barsonova, do jutri. Čim najhitreje pridem in ga vzamem s seboj.«

Nemo je gledala nekaj trenotkov in videl sem, da ji lega stari strah v oči. Nazadnje je bila zadovoljna in

zimi tiste delavke, ki so omožene, ne bodo smele ob pol 12. uri dopoldne domov, češ, da ko se je uvedlo zavetišče za dojenčke, ni več potrebno, da bi omožene delavke smele iti prej domov. Nam se zdi, da ta odredba nikakor ni pravična. Ne gre, ko se to vprašanje rešuje, za to, če obstaja zavetišče za dojenčke ali ne, marveč gre za to, če je prav, da se da omoženim delavkam še naprej pozimi tista ugodnost, ki jo imajo že toliko vrsto let, in gre za to, če je upravičeno, da smejo omožene delavke pol ure prej domov. Predvsem: Vrag prav gotovo tobačnega erarja ne bo vzel, če se omoženim delavkam še naprej dovoli tiste pol ure; socialno je pa velikega pomena in veljavno. »Pol ure se ne pozna,« bo kdo rekel. A gospodinji delavki in rodbinski materi se te pol ure zelo veliko pozna. Ona mora doma preskrbeti možu in otročičem kosilo; izgovor na zavetišče za dojenčke čisto nič ne drži, ker moža in otrok, ki niso več dojenčki, mati gospodinja ne more oddati v zavetišče, ker niso več dojenčki. Položaj se ni čisto nič izpremenil in zato trdno pričakujemo, da bodo smele omožene tobačne delavke matere pozimi tudi naprej iti ob pol 12. uri domov. Te pol ure omoženim delavkam lahko gospod ravnatelj ljubljanske tobačne tvornice, upošteva vse okoliščine, lahko kar sam dovoli, ker ne gre za čisto nič drugega, kakor za polurni izhod iz tvornice, stvar, ki je popolnoma v ravnateljevih rokah in za katero se glavno ravnanje samo čisto nič ne briga. Mi smo dokazali, da zavetišče za dojenčke z večletno opisano dobro socialno uvedbo ni čisto nič v zvezi, zato pa pričakujemo, da bo gospod ravnatelj tako dober, da bo tiste pol ure omoženim delavkam dovolil. Popolnoma neumevno se nam pa zdi tisto sklicavanje na zavetišče dojenčkov. Če more kaj zelo koristno napraviti delavstvu omrzniti, je mora taka, no, recimo milo, ozkosrčnost. Pojdite se solit s takimi izgovori, ki ne drže. O zavetišču dojenčkov pa hočemo še pisati, ker po naših dosedanjih informacijah zavod ni tak, kakršen bi moral biti, da bi delavstvo zadovoljilo.

Delavska zavest.

Za malokateri stan se dandanes v javnosti toliko dela, kakor za delavski stan. Delavci sami skušamo z organizacijami in časopisjem dvigniti prapor delavske enakopravnosti in enakovrednosti. Odkar posedamo nekaj političnih pravic, se tudi razne stranke zanimajo za delavstvo. Zato mora pa tudi vsak delavec skušati, da se delavski stan dvigne do samozvesti in samorazsodnosti o delavskih zadevah. To zahteva od nas stanovska potreba in stanovski ponos. Delavec, ki se ne zaveda dolžnosti do lastnega stanu in v žganju in drugih alkoholnih pijačah rešuje čast delavstva, pomenja »primanjkljaj« v delavskem stanovskem vprašanju. Da nam je delavska zavest res potrebna, nam pričajo posebno razni zavodi, ki so bili ustanovljeni v korist delavstvu in katere upravljati je delavstvo v prvi vrsti poklicano. To so razni zavarovalni zavodi: Bolniške blagajne ter zavarovalnice proti nezgodam. Osebito na polju bolniškega zavarovanja se delavstvo premalo zanima svojih pravic. Koliko imamo okrajnih bolniških blagajn, pri kate-

rih delavci nimajo prav nobenega vpliva. Zakon daje delavcem oblast gospodariti v teh blagajnah, delavci pa se te pravice ne poslužujejo ter prepuščajo gospodarstvo delodajalcem in tajnikom. Skoro vse okrajne bolniške blagajne na deželi poslujejo proti interesom delavstva. Kako malo se to strinja z določbami zakona in vsled tega tudi z delavsko častjo, sledi iz navedenega:

Zakon o bolniških blagajnah z dne 30. marca 1888, št. 33 drž. zak. določa v § 16., da se predstojništvo bolniške blagajne voli na občnem zboru brez prikrajšanja § 18. tega zakona, izmed članov bolniške blagajne. Predstojništvu (načelstvu) pristojna celotna uprava in zastopstvo, izvzemši onih zadev, ki v zmislu pravil spadajo v področje in sklepanje občnega zbora. Posebno ima (predstojništvo) skrbeti za uspešno kontrolo bolnikov.

Volitev se vrši pod vodstvom dotedanega načelstva. Le prva volitev, ko se ustanovi bolniška blagajna in pozneje, pri katerih ni navzoče načelstvo (načelnik), vodi zastopnik nadziralne oblasti.

Občni zbor bolniške blagajne sestoji po pravilih brez prikrajšanja predpisov § 18., iz samoopravičenih članov bolniške blagajne ali pa iz odposlancev, ki so bili izvoljeni izmed članov. Občni zbor mora sestati iz odposlancev (delegatov), ako ima blagajna več kot tristo članov. O volitvi in številu delegatov kakor tudi o dolgotrajnosti njih uradnega časa določajo pravila.

Občnemu zboru je poleg v § 16. določene volitve načelstva pridržano tudi:

1. Volitev nadziralnega odbora.
2. Sklepanje o letnem poročilu načelstva in razbremenjenje istega (odobritev poročila).
3. Zasledovanje zahtev, ki nastajajo blagajni nasproti članom načelstva ali nadzorstva iz njih uradovanja.
4. Sklepanje o premembi pravil.

Važni § 18., ki določa o razmerju zastopstva v vodstvu bolniških blagajn, določa: Delodajalci ki imajo zaposlene delavce, ki so podvrženi bolniškemu zavarovanju in so člani okrajne bolniške blagajne ali ki so se včlanili v zmislu § 3., drugi in tretji odstavek, imajo primerno zastopstvo v predstojništvu, nadzorništvu in na občnem zboru bolniške blagajne. Zastopstvo je določiti v pravilih po razmerju delodajalskih prispevkov k skupnim zneskom vplačil. Več kot tretjino glasov se delodajalcem niti na občnem zboru in ne v predstojništvu kakor tudi v nadzorništvu ne sme pristati. V pravilih se tudi določi, na kakšen način je urediti zastopstvo delodajalcev na občnem zboru.

Vsekako so tudi opravičeni, da jih zastopajo njih uradniki.

Volitve predstojništva in nadzorništva se vrše ločeno po članih in delodajalcih. Torej volijo delavci zase, delodajalci pa zopet zase. Pri okrajnih bolniških blagajnah se voli načelnik v seji načelstva iz vrst izvoljenih priselstnikov. Pri obratnih bolniških blagajnah pa pristojna načelniško mesto obratnemu vodstvu. Ker imajo delavci pri vseh bolniških blagajnah, ki so ustanovljene v zmislu zgoraj navedenega zakona, na občnem zboru v načelništvu in v nadzorništvu dvetretinsko večino, so tedaj sami gospodarji

bolniške blagajne. Ako pa kljub temu v nekaterih bolniških blagajnah nimajo vpliva (Kranj, Št. Vid itd.), so pa sami krivi in nimajo prav nobene pravice do pritožbe. Kjer ni delavske zavesti, je pa škoda! Pritožbe delavcev, da imajo premajhen vpliv na gospodarstvo bolniških blagajn, niso resnične, obenem pa sramotilne in smešne za delavce same. Taki pojavi so dokaz nezvesti in neodpustljive brezbriznosti delavstva. Govorimo odkrito: V marsikakem kraju se delavci veliko bolj brigajo za »frakelj« kakor za potrebne zadeve. Posebno ako je med njimi kak »kunšten« rdečkar, ki meni, da je alkohol najboljšje sredstvo za socialno agitacijo. Toda kadar pride resna ura in delavci potrebujejo pomoči, tedaj se gospod »frakelček« prav nič ne zmeni za tožbe in revščine. Niso vsi delavci taki, toda žal, zelo veliko jih je. Zato pa tudi manjka zavesti, brez katere delavski stan ne more dalje. Naša kršč.-soc. delavska organizacija ima v tem težko, pa tudi hvaležno nalogo, da poučuje delavstvo o vseh zadevah socialnega vprašanja. Osebito pa je dolžnost, da se delavstvu vcepi zavest dolžnosti in pravice. Vsak delavec bi moral biti prepričan, da je tudi on potreben v vrstah bojevnikov za zboljšanje delavskih razmer in preosnove družbe, v smislu krščansko-socialnih nazorov. Kdor stoji ob strani, je mrtev v tem boju. Zmagati pa more le življenje in delo. Vsled tega pa tovariši delavci, skušajmo vzbujati eden drugega k življenju in delu za dobro krščansko delavsko organizacijo, po kateri pride brez »frakelna« pravo spoznanje, resnično prava delavska zavest resno delo in srečna prihodnosti delavskemu stanu!

Delavci, tovariši! Pojdimo in storimo svojo dolžnost!

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

NOVE NEUMNOSTI TOVARNIŠKEGA VODSTVA V VEČAH.

(Nezadovoljnost z zdravnikom. — Skladišče s papirjem prenapolnjeno, naročniki pa papirja ne dobe.)

Pri naši tvorniški bolniški blagajni posluje gospod dr. Drč, s katerim je delavstvo vedno bolj nezadovoljno. Poroča se nam, da ima naš zdravnik slabo navado, da ne gre k bolnikom v hišo, marveč da s svojim vozom kar pred hišo postoji in kliče bolnikom: »Pridite vun, jaz ne morem potri.« Da to nikakor ni prav, mora tudi g. dr. Drč sam uvideti in izpoznati, da si tako pač ne more pridobiti naklonjenosti delavstva osebito zdaj. So še proti gospodu dr. Drču druge pritožbe, a jih zamolčimo, ker upamo, da se gospod doktor, ki je, kakor večinoma vsi zdravniki, nekoliko nervozen, poboljša. Bo na obe strani ustrezno!

Zdaj se pa še nekoliko popečajmo z našim preljubeznjivim gospodom ravnateljem. Mož je dobil, čujte ljudje in strmite, nos od dunajske centrala. Zakaj li? Mož se, kakor znano, zanima za vsako čenčo, kakor kak pruski narednik, za to se pa ne, za kar bi se najbolj moral, da bi namreč naročnikom ustregel. Naročniki so se na Dunaju pritožili, zakaj da papirja ne dobe, z Dunaja je pa prišel nato v obliki dopisa nos, hud paper, ki je tako učinkoval, da se je nad mojstri kregal, češ, da delajo sam »ausšus«. Sicer znamo, da se naš ravnatelj na izdelovanje pa-

pirja čisto nič ne razume in da je prav za prav škoda vsakega vinarja, ki ga Taussig temu strokovnjaku izplača, ampak ker ga ljubimo, kakor se ljubi trn v peti, mu pa le dobrohotno svetujemo, da naj bi pogledal nekoliko v skladišče, kjer je že toliko papirja napravljene, da ga že nimajo več kam spravljati. Tam je še tudi dobrega papirja dovolj, da se lahko ustreže naročnikom.

× × ×

Javen društven shod priredi J. S. Z., skupina Sava, dne 5. oktobra t. l., ob pol 4. uri popoldne v Delavskem domu. Spored: 1. pomen J. S. Z.; 2. delavske razmere; 3. mesna draginja; 4. slučajnosti. — Po shodu se sprejemajo novi člani. Govorita gospoda poslanec Gostinčar in župnik Skubic.

Iz Idrije. Bila sta dva prosta dneva, 7. in 8. t. m., in za ta čas si je izmislil neki naprednjak lepo zabavo svojim tovarišem. Plačal je inserat v »Slovenskem Narodu« ter vabil vse napredno občinstvo Notranjske na javni tabor v Lubevč. Sokoli pridejo od vseh strani, godba igra in trije strokovnjaki bodo predavali o današnjih najbolj zanimivih vprašanjih. Na vrsto pride o poročstvu med somišljeniki, o podlagi zakonske sreče in o omikanosti in abstinenca, govorniki so pa vsi iz mesta Idrije. Pa bila je le sama šala, tovariš je svoje prijatelje malo potegnil. Mi bi se ne zmenili za take »špase«, ker vsak se po svoje razveseljuje in mi tudi našim nasprotnikom iz srca privoščimo njih razvedrilo. Zato smo o tem molčali. Ni pa molčal liberalni dopisnik, ki podtika to mistifikacijo klerikalcem. »Rudarji, zaposleni v pisarni g. rudniškega svetnika Pirnata, so to zakrivil, to je kar gadje gnezdo in najbrž je to zakrivil pisar Fran Božič.« — Da bo liberalni dopisnik tako podlo padel v svojem sumničenju, nismo pričakovali. Mladega pisarja, ki se nič ne briga za politiko, ki mu bolj manjka denarja, kakor preostaja, obsoja, da bo plačal kakih deset kron za inserat v naprednem listu, in to samo radi tega, ker je bila okrogla pisava na dopisu, katerega je »Narod« doposlal našim liberalcem. Ko bi le količkaj poznali družabne razmere med našimi naprednjaki, bi lahko dobili osebo, katera se na ta način maščuje nad neljubim tovarišem. Kaj se brigamo mi za napredno gospodo in na kak način si išče razvedrila. Mi jo pustimo pri miru, naj tudi liberalni dopisnik nas. Ker grozi, da se bo moralo o takem početju dati odgovor pred sodnijo, naj bo potolažen. Pisarji g. Pirnatove pisarne bodo iskali zadoščenja pred sodiščem, preden jih bo »Narodov« dopisnik tja citiral. Potem naj on dokaže svoje sumničenje in podle napade na naše ljudi. Treba je pač enkrat končati take umazanosti. Če se liberalci med seboj ne morajo, naj ne iščejo krivde pri klerikalcih. To že presega vse meje, ako se vrže na revnega rudarja, da bi ga pri višjih osumničil in mu morda nazadnje še kruh odvzel. Kam se hoče potem revež obrniti, ako mu odpovedo službo pri rudniški direkciji, če bi se na take umazane napade ozirala. In nekaj vedno ostane, če drugega ne, je pa neka mrznja, češ ne da miru in seje razdraženost v našem mestu. Zato je prav, da se enkrat korenito obračuna. Kako se stvar razvije, bo »Naša Moč« že poročala, že radi tega, ker dopisnik pravi, da se kujejo »najneumnejši dopisi« za »Našo Moč« v g. Pirnatovi pisarni.

Zavarovanje proti nezgodam v raznih državah.

Vsak delavec, ki se briga za socialne zadeve, mora več ali manj poznati razne ustanove v svrhu delavskega varstva. V ta namen je »Naša Moč« prinesla opis delavskega bolniškega zavarovanja v raznih državah Evrope. Sedaj pa prinaša in podaja opis zavarovanja proti nezgodam.

V Nemčiji obstoji prisilno zavarovanje za delavce in obratne uradnike (zadnji do 5000 mark) v obrtniji, poljedelstvu in mornarstvu. V smislu pravil je zavarovanje dopustno tudi za obratne uradnike z letno plačo nad 5000 m., dalje za male podjetnike in domačo obrt. Prostovoljno se pa morejo zavarovati tudi podjetniki in zavarovanju nepodvrženo oseboje. Zavarovalnica obstoji po vzajemnih poklicnih združenjih s samoupravo in posebnih državnih organih za državna podjetja. V 114 stanovskih (poklicnih) združenjih itd. je bilo v letu 1910. zavarovanih 6.200.000 podjetij s 24.200.000 zavarovanci. Letnih prispevkov podjetnikov na podlagi plač in nevarnosti je bilo 199.900.000 m. ali na zavarovanca 83 marke. V slučaju nezgode dobi zavarovanec a) prosto

ponovivši ji svoja naročila, naj poskrbi zase, se poslovi.

Ko odprem duri, skoči pes kvišku s slame, ki je ležal na nji. Potapljam ga po glavi, on me pa pogleda z nepravim, zvedavim izrazom.

»Vse je v redu,« pravim ljubeznivo, »ti in jaz postaneva še velika prijatelja.«

Celi dan me je pa iz kakršnega že koli vzroka spremljalo dvojno očes.

Drugo jutro pridem k Ofelia vilam, kakor sem obljubil. Upal sem, da bo bolnica mnogo boljša, ker se je že osvobodila enega bremena in je imela postati prosta tudi drugega.

Potrkal sem, kakor po navadi, trdo na vrata, toda dasi sem skoraj pet minut čakal, ni bilo odgovora. Potrkam iznova, zdaj krepkeje, toda gospa Barsonova se ni pokazala in neka temna slutnja se je prikradla vame. Tu zaslišim glas:

»Ali ne morete nikogar priklicati, gospod?« Obrnem se in zapazim žensko, ki me gleda izza bližnjih vrat.

»Pek ni mogel dobiti to jutro nobenega odgovora,« pristavi in psa ni bilo še nič zunaj.«

»Ali res? To ne bo prav,« pravim. Bilo mi je tesno pri srcu. Stopim k oknu, pa izprva zavoljo solnca, ki je svetilo v umazane šipe, ne morem ni-

česar videti; šele za nekaj časa zagledam dvojne oči, ki se srpo upirata vame. Z robcem izbrišem kos šipe in zopet pogledam. Iznenađen zaupijem, ker na tleh z licem navzdol je ležala gospa Barsonova. Tik nje kot zvest čuvaj je bil pes.

Nekaj zvedavih gledalcev se je kmalu nabralo; bilo mi je všeč, da je prišel blizu policaj. Hitro mu povem namen svojega obiska in nato brž poskrbi, da so se vrata odprla. Medtem ko sem jaz preiskaval kako in kaj, je odpodil gledavce proč.

Ko vstopim, vstane pes in se zaziblje z životom, kakor bi me hotel pozdraviti. Toda nisem utegnil se ž njim ukvarjati; vsa moja pažljivost se je tikala trupla, ki je ležalo zlekleno na tleh. Poklekem k nji, odpnem krilo in denem roko na njeno srce. Bila je mrtva, popolnoma mrtva. Prestrašen sem iskal okrog, kako bi razrešil to skrivnost in sem gledal na vse strani po sobi. Ničesar nisem našel in razburjen sem se obrnil k psu. Njegove oči so srečale moje v neznani nezaupnosti.

Za trenotek sva gledala drug drugega; potem sem globoko zasopel; razumel sem; v njegovem obrazu sem bral celo povest teh dolgih mesecev

potrpežljivega čakanja in zdaj zmago, mirno, gotovo zmago.

Čudna slutnja mi je prišla v glavo. Ali je morda pes na kakšen način povzročil njeno smrt?

Naglo sem preiskal truplo, toda tu ni bilo najmanjšega znamenja, ki bi bilo kazalo, kako ali zakaj je umrla; nobene sledi kake sile.

Nato je stopil policaj na prag.

»Ali je prestala?« je vprašal.

Pokimal sem.

»Mrtva je že najmanj dvanaest ur.«

Nato sva vzdignila truplo Hane Barson in položila na posteljo.

Hitro smrt svoje bolnice sem si razložil s srčno kapjo in potrdil sem, da je umrla naravne smrti. Toda do danes me muči globoko v srcu neznanost, da ni bil samo slučaj, da je ta nesrečna ženska morala umreti na večer, preden je imela biti rešena svojega sovražnika. Nad eno leto je živela v trajnem strahu pred živaljo in neki čuden nagon ji je branil, da se ga ni oprostila. In ko sem jaz prišel vmes in posredoval, je usoda s kruto roko onemogočila najin načrt. Vprašanje, ki me muči, je to-le: Če bi bil vzel psa tisti dan, ko me je prosila bi li bilo kaj drugače?

zdravljenje in nezgodno rento do dveh tretjin letne mezde ali pa prosto zdravljenje v zavodih (bolnišnicah) in rento za svoje do 60%. (Seveda dobi te prispevke zavarovanec po odpadu bolniške zavarovalnine, najkasneje od štiri-najstega tedna.) b) Mrtvaščino v 20kratnem znesku dnevne mezde in rento za ostale svoje do 60% letne mezde.

Odškodujejo se vse nezgode iz-
vzemši onih, ki bi se dogodile namera-
vano. Izplačalo se je 907.971 poškodo-
vancem 164.400.000 mark. Podpiranih
je bilo 87.640 vdov, 112.572 otrok in 4297
staršev poškodovanih oseb.

Prepire razsoja zavarovalni višji
urad, državni, deželni zavarovalni urad
pri enakem zastopstvu zavarovancev
in delodajalcev. Razsodbe se vrše brez-
plačno.

Avstrija ima prisilno zavarova-
vanje za obrtno delavce in uradnike
(do 2000 mark letne plače) in kmetij-
stvo z motornim obratom. Prostovoljno
zavarovanje za podjetnike in zavarova-
vanje nepodvrženo osebje do letnega
zaslužka 2000 mark. Zavarovanje oskr-
bujejo deželne (teritorialne) zavaroval-
nice s samoupravo, poleg teh imajo že-
lezničarji lastno stanovsko zavaroval-
nico. Pri sedmih teritorialnih zavarova-
lnicah je bilo v letu 1909 zavarovanih
546.000 podjetij s 3.710.000 osebami. Pri-
spevke plačujejo podjetniki 90%, delav-
ci oziroma zavarovanci pa 10% cele vsote
na podlagi plač in nevarnosti. Vseh
prispevkov se je plačalo 25.600.000 mark
ali na vsakega zavarovanca 8 mark. V
slučaju nezgode daje zavarovalnica
sledenče podpore: a) Nezgodno rento, do
60% plače po štirih tednih, ko se je pri-
petila nezgoda. b) Rento za ostale v slu-
čaju smrti poškodovanega do 50% in
mrtvaščino v znesku 42 mark. Odškod-
nina se daje za vse nezgodne slučaje.
Za 75.189 poškodovancev se je izdalo
17.300.000 mark, med temi 7036 vdov,
8713 otrok in 723 staršev. Spore razsoja
krajno zavarovalno sodišče brez-
plačno.

Na Ogrskem obstoji prisilno zava-
rovanje za v obrti zaposlene osebe do
2000 mark letnega zaslužka. Prosto-
voljno zavarovanje za podjetnike in za-
varovanju nepodvržene osebe; dalje
osebe v domači obrti itd. do letnega za-
služka 2000 mark. Dalje ima Ogrska
prisilno nezgodno zavarovanje za kmeč-
ke posle in delavce pri strojih in pro-
stovoljno zavarovanje za druge delavce
in male posestnike. Zavarovanje se vrši
po deželni blagajni (okrajni bolniški
blagajni). Zavarovancev je bilo v letu
1909. 630.000 oseb. Za kmetijske delavce
obstoji deželna pomožna blagajna, tam
je bilo zavarovanih 530.000 oseb. Pri-
spevke plačujejo za obrtno zavarovanje
podjetniki sami, za prisilna zavarova-
nje kmečkih delavcev plača podjetnik
1 marko, oziroma 0,85 marke letno za
osebo. Prostovoljni zavarovanci plačajo
po 0,85 mark letno. Zavarovalnica ka-
kor v Nemčiji, le da se ne daje dveh
tretjin, temveč le 60% rente in ne v 14.,
temveč v 11. tednu, odškodnina se ne
dobi, ako znaša poškodba manj kot 10%
delazmožnosti. Ta določila veljajo za
obratno delavstvo.

Kmečki zavarovanci dobijo v slu-
čajih nezgod sledenče podpore: a) Pro-
sto zdravljenje in oskrbo v bolnišnici;
b) dnevno 0,85 mark do 70 dni; c) ne-
zgodno rento do 204 mark letno. Pod-
pora za po umrlih ostale z ozirom na
število otrok enkratno do 680 mark. Od-
škodujejo se vse nezgode.

Prepire razsoja brezplačno delavski
zavarovalni urad, pri enakem zastop-
stvu delavcev in podjetnikov ter osred-
nje ravnateljstvo deželne pomožne bla-
gajne in poljedelsko ministrstvo.

Italija ima prisilno zavarova-
nje na podlagi zakonov z dne 17. mar-
ca 1898 in 31. januarja 1904, za delavce
in obratne uradnike (z letnimi dohod-
ki do 1700 mark) v obrti, v številni kme-
tijske motorne obrate. Dalje obstoji
tudi prisilno nezgodno zavarovanje za
delavce in paznike v žvepljenih jamah
v Siciliji s približno 1,8 milij. zavarova-
vanci. Obrtni delavci so zavarovani po
volji delodajalcev ali pri državni vza-
jemnini ali pri privatnih zavodih. Pri-
spevke plačujejo le delodajalci. Pod-
pore so: a) Za bolne vsled nezgod dne-
vnina do 50% plače. b) Za invalide iz-
plača kapitala do šestletne letne plače,
oziroma osebna renta. c) Za po umrlih
zaostala petkratna letna plača. d) Prva
pomoč. Odškodujejo se vse nezgode.
Spore razsoja do 160 m obrtno sodišče,
sicer redna sodišča po znižanih pri-
stojbinah.

Francoska ima v zmislu zako-
nov iz let: 9. aprila 1898., 30. junija
1899., 22. marca 1902., 31. marca 1905.,
12. aprila 1906. in 18. julija 1907. pro-
stovoljno nezgodno zavarovanje za
obratne delavce in obratne uradnike (do
letnega zaslužka 2000 mark ter za kme-
tijske motorne obrate in trgovino. Za-
varovanje se vrši kakor v Italiji. Za-

varovanih plač je v višini 4 milijarde
mark. Prisilno nezgodno zavarovanje
obstoji za mornarje na podlagi zako-
nov z dne 21. aprila 1898. in 29. dec.
1905. Zavarovanih je približno 250.000
pri državni zavarovalnici. Zavaroval-
nica se plačuje kakor v Italiji ter zna-
ša 90 milj. mark (2,3% plač). Odškod-
nina je znašala (l. 1911.) 75 milj. mark
ali 1,9% plač. Pri zavarovanju mornar-
jev plačujejo zavarovalnino podjetniki
in delavci ter državni prispevek. Pod-
pore so sledenče: a) Za bolnike vsled
nezgod dnevno 50% plače. b) Za invalide
66 $\frac{2}{3}$ % rente letne plače. c) Za za-
ostale po mrtvih renta do 60% letne
plače. d) Zdravnik in pogrebščina. Pri
nezgodah, ki so bile povzročene nameno-
ma, ni nobene odškodnine, za nez-
gode vsled očitne (grobe) krivde
poškodovanca manjša odškodnina. Pri
zavarovanju mornarjev: a) Dnevna
za nezgodne in poklicne (druge) bol-
nike. b) Nezgodno rente za invalide in
po umrlih zaostale. (1,3 milj. mark rent
na 292 invalidov, 2.525 zaostalih po
umrlih itd.) Prepire razsoja za a), d)
mirovni sodnik, sicer redna sodnija
(skrajšane razprave), za prisilno zava-
rovanje mornarjev — komisija.

V Belgiji imajo na podlagi za-
kona z dne 24. decembra 1903. prosto-
voljno nezgodno zavarovanje za delav-
ce in obratne uradnike z letno plačo
do 1920 mark v obrti, trgovini in pri
kmetijstvu. Način zavarovanja in pla-
čevanja prispevkov je isti kot v Italiji.
(Torej so vzajemnostne blagajne ali
privatne družbe, sicer prisilni prispe-
vek k državnemu garancijskemu za-
kladu). V letu 1908 je bilo zavarovanih:
49.227 obrtnih obratov z 672 milijoni M
plač, 14.033 kmetijskih podjetij s 407
tisoč 850 hektari. Podpore: a) Za bol-
ne vsled nezgod dnevno do 50% plače.
b) Za invalide renta do 50% letne
plače. c) Za zaostale po umrlih renta,
primerna vrednosti telesne rente 30%
letne plače. d) Zdravnik in pogrebni
stroški (60 mark). Vse nezgode se od-
škodujejo. Razsodišče: Mirovni sodnik
ali razsodiščna komisija.

Angleško (Velika Britani-
ja) ima tudi prostovoljno zavarovanje
proti nezgodam na podlagi zakonov z
dne 6. avgusta 1897. in 30. julija 1900.
za delavce in posle (neomejeno), za
obratne uradnike in nastavlence v
obrti in kmetijstvu do 5000 mark letnih
dohodkov. (Obrtne bolezni se prište-
vajo nezgodam). Način zavarovanja je
isti kot na Laškem, istotako tudi pri-
spevki. Podpore: a) Samo nezgodna
renta do 50% plače tedensko ali pa iz-
plačilo kapitala (odpravnina). b) Od-
pravnina za ostale po umrlih do tri-
kratne letne plače, sicer mrtvaščina do
200 mark. Ako se pripeti nezgoda na-
menoma ali pa vsled velike krivde po-
škodovanega, se ne da nikake odškod-
nine. Nesporazumljenja razsoja razso-
dišče, sicer redno sodišče (ob znižani
pristojbini).

Norveška ima trojno prisilno
nezgodno zavarovanje; in sicer za de-
lavce in obratne uradnike (do 1350 M
letnega zaslužka) v obrti in gozdar-
stvu, za ribiče in male čolnarje, za
mornarje, z izjemo ribičev in malih
čolnarjev. Za vsa zavarovanja obstoja
državni zavod (zavarovalnica). Obrtnih
in gozdarskih obratov je zavarovanih
20.800 do 233.800 zavarovancev. Ribič-
ev in malih čolnarjev je zavarovanih
102.000, mornarjev pa približno 46.000.
Premije za obrtno delavce in gozdarje
plačujejo podjetniki v smislu plač in
nevarnosti za nezgode. Ribiči in mali
čolnarji plačajo 1,68 m. za letne pre-
mije zavarovanje osebe, država da-
je doplačila. (Prostovoljno višje zava-
rovanje je dopustno.) Premije mornar-
jev se določajo po delavni plači in
tonaži. Podpore: Obrtni in gozdarski
delavci ter obrtni uradniki dobijo:
a) prosto zdravljenje in nezgodno ren-
to do 60 odstotkov plače, ali pa prosto
oskrbo v zavodu poleg rente za svoje
(do 50 odstotkov). To vse pa od petega
tedna naprej; b) mrtvaščino (56 m.) in
rento za po smrti ostale (do 50 odstot-
kov). Za invalide ribiče in male čol-
narje ali po smrti zaostale odpravnina
do 1,125 m. Mornarji pa dobijo prosto
domačo oskrbo poleg rente za svoje
nezgodno rento za zaostale do 50 od-
stotkov, mrtvaščino do 56 m., za po-
greb v tujini do 112 m. Odškodnina se
ne izplača, oziroma ne prizna, ako se
je nezgoda pripetila namenoma ali pa
če se je pridobitna zmožnost zmanjša-
la za manj kot 5 odstotkov. (Pri ribi-
čih in malih čolnarjih za 20 odstot-
kov.) Razpori se razsojajo kakor v
Nemčiji.

Švedska ima v smislu zakonov
z dne 5. julija 1901 in 2. oktobra 1908,
prostovoljno zavarovanje proti nezgo-
dam zadelavce in poslovođe v obrti
ter za ribiče. Zavarovalni način je isti
kot v Italiji. Ribiči imajo državno za-
varovalnino. Od 400.000 postavi podre-

jenih delavcev je zavarovanih pribli-
žno 250.000. Za obrtno zavarovanje se
plačuje premija, kakor na Laškem. Za
ribiče pa je plačevati 6-16 m. letne pre-
mije in državni prispevek. Zavaroval-
nica (podpore) je sledenča: a) za bolne
vsled nezgod dnevna 1-12 m. od 6.
dneva naprej; b) invalide rente do
letnih 337 m. in enta za ostale do 337
mark. Ako se pripeti nezgoda nameno-
ma ali pa vsled velike krivde poško-
dovanca in pri izgubi pridobitne sile
pod 10 odstotkov, ni nikake odškodni-
ne. Prepire razsoja redno sodišče.

Danska o. Na Danskem imajo pro-
stovoljno in prisilno nezgodno zava-
rovanje. Prostovoljno zavarovanje obse-
ga obrtno delavstvo in obratno urad-
ništvo do 2700 m. letnih dohodkov, ri-
barstvo in malo ladjarstvo (čolnar-
stvo). Prisilnemu zavarovanju so pa
podvrženi mornarji in ladijski častni-
ki do 2700 m. letne plače. (Za male
obrate prostovoljno zavarovanje.)

Delavci in uradniki v kmetijstvu
do 1700 m. letne plače (za male obrate
je zavarovanje prostovoljno.) Način za-
varovanja je kot v Italiji. Za mornarje
se nahaja državna zavarovalnica. Tu-
di zavarovalne premije se plačujejo
kot v Italiji, le mornarji plačujejo 5-6
mark za vsako zavarovano osebo let-
ne premije. Za te vrste zavarovance
prispeva tudi država. Podpore so: a)
za bolnike vsled nezgod dnevno do
60 odstotkov plače, od 14. tedna na-
prej; b) za invalide odpravnina do
zneska šestkratne letne plače; c) za
ostale po umrlih odpravnina v štiri-
kratno letno plačo in mrtvaščino v
znesku 56 m. Za nezgode, ki so se pri-
petile namenoma ali po veliki krivdi
poškodovanca, ni nobene odškodnine.
Prepire poravnava in razsoja delavski
zavarovalni svet.

(Dalje prih.)

Skrb za brezposelne delavce v Nemčiji.

Medtem, ko pri nas, razen kake de-
lavске organizacije, noben človek ne
misli na pomoč brezposelnim delavcem
in se ljudstvo vsled pomanjkanja dela
in zaslužka trumoma seli v novo de-
želo medu in mleka — Ameriko, se ta-
korekoč kosajo mesta v Nemčiji za
oskrbo brezposelnih. Tako je magistrat
v Monakovu, z ozirom na slabe gospo-
darske razmere v letu 1912, vstoličil po-
sebno komisijo za preskrbo brezposel-
nih delavcev. Komisija sestoji iz članov
magistrata, občinskega odbora in za-
stopnikov delavskih organizacij, ki so
jih pritegnili komisiji.

Na predlog komisije je sklenil ma-
gistrat za podporo brezposelnih v zim-
skem času 1912/13 prispevati 50.000 M
iz zakladov za preskrbo brezposelnih.
Pravico do te podpore imajo le oni de-
lavci, ki so bili vsaj od 1. jan. 1912 ne-
pretrgano v Monakovem in so v tem
letu redno delali ter so osem dni brez
dela. Za domačine je zadostovalo, da
so bili v Monakovu od 1. sept. 1912.
Samski delavci in delavke, ki niso ime-
li v mestu domovinstva, niso bili opra-
vičeni za podporo.

Višina podpor je znašala tedensko:
za samce 2 M, za oženjene brez otrok
3 marke, za oženjene z enim ali dvema
otrokoma pod 14. letom 4 marke, za
oženjene s tremi ali več otroki pod štiri-
najstim letom 5 mark. Za vsak dan ne-
dokazane brezposelnosti se je odtegni-
lo samskim 30 Pf., omoženim, oziroma
oženjenim pa po 50, 60, oziroma 80 Pf.
Podpora brezposelnosti se ne smatra kot
podpora revežev (miloščina). Nadzira-
nje podpor so izvrševala za organizira-
nje delavce strokovna društva, drugi pa
so se morali vsak dan prijaviti okraj-
nim komisijam okraja, v katerem so
stanovali. Za vsako osebo, ki se je pri-
javila za podporo, se je izpolnil kon-
trolni listek in se ji je dalo potrdilo.
Brezposelnost se je potrdila vsak dan
s pritiskom datuma na kontrolni listek.
Natisek pečata ni bil potreben, pač pa
primeren. Brezposelnost se je smela le
tedaj potrditi, ako je dotičnik dokazal,
da je isti dan res iskal dela, in sicer
po zaznamnih listih posredovalnic de-
la ali pa po drugih dokazilih. Izplače-
vanje podpor se je vršilo vsak pone-
deljek.

V Mannheimu je pa v letu 1911
meščanski odbor znašel precej »kunšt-
no« podpora brezposelnih. Podpiral jih
je namreč na ta način, da je dajal pod-
gotovimi predpogoji priklade k hranil-
nim vlogam, ki so jih imeli brezposelni
naložene v mestni hranilnici. Javno je,
da so se podpirali na ta način le ljudje,
ki so imeli v hranilnici naložen denar.
Kdor ni imel nič v hranilnici, tudi ni
dobil podpore, ako ni imel dela. Toda
delavci se niso pečali posebno s hra-
nilnimi vlogami, vsled česar skoro ni
bilo koga podpirati. Meščanski svet je

potem v letu 1912 spremenil to določbo
na ta način, da so imeli do brezposelne
podpore pravico delavci, ki so člani
strokovnih društev, z podporo v znesku
70 Pf. za moške in 50 Pf. za ženske. K
tem podporam je dalo mesto doklade,
in sicer onim delavcem, ki so bili eno
leto v mestu, in sicer dnevno 70 Pf. za
moške in 50 Pf. za ženske člane. Ako je
imel brezposelni otroke, je dobil še za
vsakega otroka 10 Pf., najvišji znesek
1 marko dnevno. Tudi neorganizirani
delavci so dobili podpore, ako so sta-
novali tam eno leto in so bili osem dni
brez dela. Mestni svet je smel po po-
trebi določiti in zaukazati zasilna dela,
pri katerih so porabljali le ljudi, ki so
bili eno leto v Mannheimu. Za podporo
opravičeni brezposelni so prisiljeni
sprejeti zasilno delo, sicer se jih ka-
znjuje radi delamrznosti.

Okno v svet.

Krščanske strokovne organizacije v
Nemčiji. Krščanske strokovne organizacije
v Nemčiji so s svojim delovanjem in napre-
dovanjem v l. 1912. lahko popolnoma za-
dovoljne. Koncem leta so imele skupno
350.930 članov in 28.008 članic. Največje
organizacije so imele: rudarji 77.967 čla-
nov, stavbna strokovna organizacija 44.009
članov, kovinarji 43.363 članov, tekstilna
organizacija 39.531 članov. Tudi stanje
blagajn je bilo ugodno in so imele vse stro-
kovne organizacije skupno 6.607.350 mark
dohodkov, stroškov pa 5.222.727 mark.
Skupno premoženje vseh organizacij je
znašalo koncem l. 1912. 8.575.658 mark.
Organizacije so posegle v delavski boj v
1184 slučajih radi delavske plače in se je
dosegel popolni uspeh mirnim potom v
828 (70%) slučajih. Do borbe je prišlo v
359 slučajih in je bilo med temi 250 ofen-
zivnih štrajkov, 77 obrambnih štrajkov in
32 radi izključenja delavcev od strani delo-
dajalcev. Tarifnih pogodb z delodajalci so
sklenile organizacije v preteklem letu 325.
Organizacije so napredovale v pretečenem
letu za nad 10.000 članov. To je gotovo
lep uspeh, posebno še, ako pogledamo šte-
vilke, koliko delavskih bojev se je vršilo
in da so izšle organizacije v 70% slučajih
iz boja kot zmagovalke. Samo radi izbolj-
šanja plač so dosegle organizacije uspeh
za 53.623 članov. Letošnje prvo poletje, o
katerem pa še ni natančnih podatkov, zelo
ugodno poteka za organizacije, in kakor
trdi poročilo v splošnem, bo letošnji uspeh
in napredk organizacij nadkrilil lanskega.

Pomožne in reševalne naprave za slu-
čaj nesreč na železnica. Pred kratkim se
je vršila v c. kr. železniškem ministrstvu
enka strokovnjakov, ki so se posveto-
vali, kako pomagati najhitreje ponesrečen-
cem v slučaju nesreč na železnica. Skle-
nil se je način, kako najhitreje sestaviti na
postajah rešilne vlake in kaj vse naj bo v
teh vlakih pripravljeno za prvo pomoč po-
nesrečencem. Sklenilo se je tudi, da se
odslej ne bo uporabljala več antiseptika,
pač pa bodo posamezne postaje bolj zalo-
žene za vsak slučaj z raznimi obvezami.

Železniško ministrstvo namerava vpe-
ljati med svojimi uslužbenci negovanje zob.
Pričelo se je to že na Dunaju, kjer je na-
stavilo sedaj ministrstvo deset zobozdrav-
nikov, ki imajo skrbeti za zobe državnih
uslužbencev. Hvalevredno je to in mi v
tem oziru železniškemu ministrstvu popol-
noma pritrjujemo. Želeli bi pa, da bi želez-
niško ministrstvo tudi za to skrbelo, da bi
posebno nižji uslužbenci dobili kaj več
tudi za pod zob, ker pri današnji dragini
in slabih plačah nižji uslužbenec večkrat
nima kaj, da bi dal pod zob, posebno še,
ako ima družino. Dajte uslužbencem več
pod zob in gotovo bo imel boljše zobe.

Bratovske skladnice v Avstriji v letu
1910. Delavsko ministrstvo je izdalo poro-
čilo o bratovskih skladnicah za leto 1910.,
iz katerega posnamemo sledenče: Bolniških
blagajn v bratovskih skladnicah je bilo 127
s 178.233 člani, med katerimi je bilo 7039
delavk. Obolelo je 119.553 članov 169.640-
krat in so bili bolni 2.342.694 dni. Porodov
je bilo 283 z 10.368 bolniškimi dnevi.
Smrtnih slučajev je bilo 1147. Vseh dohod-
kov so imele vse blagajne 8.313.394 K, vseh
stroškov pa 7.795.643 K, prebitka torej
517.751 K. Rezervni zaklad je znašal
7.114.182 K — Provizijskih blagajn v bra-
tovskih skladnicah je bilo 151 s 176.611
polno in 5278 manj upravičenimi člani.
Vseh dohodkov so imele te blagajne
16.999.583 K, vseh stroškov pa 13.879.985
kron, in sicer so izplačale invalidom
6.719.625 K, vdovam 2.173.482 K, sirotam
537.123 K. Povprečna letna provizija polno
upravičenega člana je znašala K 250,74,
vdove K 101,86, sirote pa K 37,67. Umrlo
je 1099 članov, med temi 240 vsled pone-
srečenja v službi. Reezrvni fond vseh pro-
vizijskih blagajn v bratovski skladnici je
znašal leta 1910. 122.388.078 K. Gotovo je,
da se mora tudi pri bratovskih skladnicah
preurediti, ker s provizijami, ki jih te da-
jejo delavcem, delavstvo nikakor ne more
biti zadovoljno.

Izdajatelj in odgovorni urednik Jožef Gostinčar,
drž. poslanec. — Tisk Katoliške tiskarne.

Le tedaj

doseže kakovost fine zrnate kave svojo polno veljavo, če voli cenjena gospodinja kot kavni pridatek najzanesljivejšo vrsto!

Najbolje storite,

če uporabljate izdelek, ki se je izkazal že desetletja kot najboljši, pravega: Francka: iz tovarne Zagreb, vendar pa izrečno le onega s kavnim mlinčkom kot tovarniško znamko.

Pristopajte k Jugoslovan. Strokovni Zvezi!

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini

Janko Češnik
(Pri Češniku) LJUBLJANA
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri najnovejšo blago za ženska in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva.

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

priporočata svojo največjo zalogo izgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

Sladni čaj-zajtrk!

Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! doseže oni, ki namesto kave, čaja, kakav sladne kave, pijejo sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto moka za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za polovico cenejši. Dr. pl. Trnkoczyjev sladni čaj ima ime Sladin in Moči! je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoj 60 vin. Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev lekarnar Trnkoczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: le- Zdravje! karnar Trnkoczy: Schönbrunnerstrasse št. 109, Josefstadtterstrasse št. 26, Radetzkyplatz št. 4. V Gradcu: Sackstrasse št. 4. Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe. Za resničnost tega naznanila jamči 6 tukaj navedenih trdk Trnkoczyjevih, istotako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

Boatnik - Amerika
Kateri želijo dobro, po ceni in
najboljše potovati naj se obrnejo
na **Simona Hmetelxa**
v Duplem Kolobovske ulice 29,
Bukovinska Poljana doje se brezplačno

FR. P. ZAJEC, Ljubljana
Stari trg št. 9.
Izprašani optik.
Zalagatelj c. in kr. armade, c. in kr. vojne
mornarice, c. kr. domobranec itd.
Največji optični zavod.
Prvi specializirani za
očala in
ščipalnike,
narejene
strogo
natan-
čno po
naročili
in zdravni-
ških pred-
pisih. —
Nadalje
priporo-
čam svo-
jo veliko
izbiro
strokov-
njaško pravilno izdelanih toploterov, zrako-
merov, daljnogledov vseh vrst, kakor Zeiss, Busch,
Goerz itd. Vsa popravila izvršujem v svoji lastni
po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejeni delav-
nici in je ogled iste mojimi cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zuhovajte cenik.

KUC
BR. NOVAKOVIČ
LJUBLJANA-LABACH

KUC

Zdravniško priporočeno kritvoreče vino, daje moč in zdravje.

Vzorec 4 steklenice 5 kg franko po poštne povzetju K 4-50.

Edina zaloga **BR. NOVAKOVIČ**

veletrgovina vina, vermuta, mar-
sale, malage, konjaka, žganja itd.
LJUBLJANA.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta št. 24.

Priporočajo se sledeča zdravila:

Balsam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kaplje za želodec, izvrstno, krepljeno in slast do
jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kaplje zoper želodčni krč, steklenica 80 v.
Posipalni prašek, proti ognjivanju otrok in proti po-
tenju nog, škatica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kurjih oces in trde
kože, steklenica 70 v.
Sladin za otroke, škatica 60 v.
Tinktura za želodec, odvajalno in želodec krepljeno
sredstvo, steklenica 20 v.
Tropičev sok, izvrstni pripomoček proti kašlju, ste-
klenica 1 krono.
Železato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 60 v.

Zdravniško priporočeno zdravilno sredstvo:

BIOGLOBIN

Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa.
Odlično krepljeno sredstvo za mlade in stare.
V steklenicah po K 3-50 in K 2-— v vsaki
lekarni. — Glavna zaloga za Kranjsko:

Mr. R. Sušnik

lekarna „Pri zlatem jelenu“
Ljubljana, Marijin trg.

Edina in najkrajša linija v Ameriko!

Samo 5 dni!
iz Hawre v
New-York

francoska prek-
morska družba.

Veljavne vozne liste (Sifkarte) za francosko linijo iz
Havre v New-York in listke za povratek iz Amerike
v staro domovino, po najnižji ceni

in brezplačna po-
jasnila daje samo
potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18
v hiši „Kmetke posojilnice“.

Največja in najstarejša
tovarna lončenih peči in
raznih lončenih izdelkov
Avđust Dreise, Ljubljana
— Mnogokrat odlikovana. —

Priporočajo se slavnemu
občinstvu in prečastiti du-
hovščini v naročila na
Štedilna ognjišča
in peči

preproste in najfinejše, iz-
vršene v poljubnih moder-
nih barvah in vzorcih naj-
bolj strokovnjaški, solidno
in trpežno po najnižjih ce-
nah. Župniščem, samosta-
nom in šolam dovoljujem
znaten popust. Ilustrirani
ceniki so na razpolago.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven
spadajočih potrebščin.

F. Meršol LJUBLJANA
Mestni trg 18.

Trgovina z modnim in drobnim blagom.

Velika izber vezenin, čipk, rokavio,
nogavio, otroške obleke in perila, pasov,
predpasnikov, žepnih robov, ovrat-
nikov, zavrtno, volne, bombaža, su-
kanca itd.

Predtiskanje in vezenje monogramov in
vsakoprstnih drugih risb.

Solidno izdelane

**dežnike in
solnčnike**

priporočajo

po najnižjih cenah

L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

A. ŽIBERT, Ljubljana
Prešernova ulica

priporočajo svojo

**veliko zalogo čevljev do-
mačega izdelka**

IVAN JAX in SIN v Ljubljani,
Dunajska cesta 17

priporočajo svojo bogato zalogo raznovrstnih

**voznih koles in
šivalnih strojev**

= za rodbino in obrt. =

Najboljša, najsigurnejša prilika za štedenje!

Ljudska Posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 6

pritličje, v lastni hiši, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge in vloge v
tekočem računu, za katere jamčijo
ne samo njeni zadružniki, temveč tudi

cela dežela Kranjska

in jih obrestuje po

4 3/4 0/0

brez kakega odbitka, tako da sprejme vlož-
nik od vsakih vloženih 100 kron čistih
obresti 4-75 kron na leto. Stanje vlog je
bilo koncem marca 1913 čez 22 milijonov
kron. Za nalaganje po pošti so poštnohra-
nilnične položnice brezplačno na razpolago.

Načelstvo.